

גוט שבת Gut Sábész

20. évfolyam 4. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten pénteken: 17:41 • כ"א ג תשרי תשע"ח • 2017. 10. 11. • פרשת בראשית • Szombat kimenetele: 18:44

Sátoros ünnepségek kicsiknek és nagyoknak

Szukkot ünnepének különlegessége, hogy az egyik legfontosabb micvájának betartásához szinte semmit nem kell csinálnunk, csak ülni... a sátorban. Idén is sokfelé üldögelhettünk, ha közösségi élményre vágytunk. Óbudán vagy a Vasvári Pál utcában, a Bét Menáchem iskolában vagy a Szent István parkban, sőt Miskolcon és Debrecenben is. Az üldögelés persze kellemesebb, ha jó társaságban, érdekes programokkal körítve, finom ételeket-italokat fogyasztva tesszük ezt.

Debrecenben a Faigen család otthonánál felállított sátorban az ünnep első estéjén száz ember gyűlt össze, majd a városban tanuló izraeli diákok részvételével hatalmas grillezős bulit is tartottak. A debreceni AlefKids sem maradt ki az ünnepi programból: vasárnap a gyerekek a legkülönbözőbb anyagokból,

többek között kekszéből építettek sátrat – természetesen a sátorban.

A budapesti AlefKids a Szent István parkba települt ki ugyanezen a napon. Programjukhoz nem csak az „AlefKids család” százharminc főnyi tagja, de sok környékbeli arrajáró is csatlakozott. Itt a sátron kívül és belül is folyt a móka. A kézműves foglalkozások és szukkoti finomságok mellett a legnagyobb sikert tagadhatatlanul a paintball célzó pályára aratta: minden egyes festékpantont eldurantottak a gyerekek.

A kicsit nagyobb gyerekek sem maradtak ki a szukkoti vidámságból. A Maimonidész gimnázium tanulói családjaikkal együtt az Óbudai zsinagóga előtt felállított óriás-szukkóban rendeztek barbecue-partit, gitárzene és haszid dalok kíséretében. Miután evés-ivással teljesít-

tették a szukkoti micvát, a szülők és gyerekek többek között internetes kvízzjátékban mérköztek meg egymással.

A Bét Menáchem iskolában idén két szukkót is felállítottak. Az ünnep alatt az egyikben a Keren Or zsinagóga közössége ünnepelt, míg a másikban a lubavicsi küldöttek és vendégeik élvezték a Carmel étterem által biztosított ünnepi finomságokat.

A félünnepeken a gyerekek vették birtokba a sátrakat. Szerencsére az időjárás is kedvező volt, így a legkisebbektől a legnagyobbakig mindenki kipróbálhatta, milyen is az ünnepi sátorban étkezni. Sőt, néhány csoport saját ünnepséget is szervezett, melyre szüleiket is meghívták. Az iskolások tanulmányi kirándulással, idősothonban tett látogatással és izgalmas vetélkedőkkel töltötték az ünnep hétköznapjait.

Interaktív tábla a Bét Menachemben

A Porath-Korontos család jóvoltából interaktív „okostáblával” gazdagodott az elsősök tanterme. Így igazán változatosan zajlanak az órák, a gye-

rekek nagyon élvezik az új eszközt, szívesen dolgoznak vele. „A kis adománypénzekből végül lett egy akkora összeg, amivel segíteni lehetett ennek a projektnek a megvalósulását.” – írta az adományról az iskola facebook oldalán *Korontos Brigitta*. – „Ezzel talán a többi szülőt is bátorítani tudjuk, hogy lehetőségeikhez mérten próbáljanak meg hozzájárulni az intézmény olyan területeinek fejlesztéséhez, ahová az iskola/óvoda saját költségvetése nem ér el.”

Újra sábaton Ráckeven!

Már lehet jelentkezni a következő Duna-parti hétvégére, melynek témája: *Lenni vagy nem lenni – A létezés nagy kérdései*.

Időpont: november 3-5.

További információ

és jelentkezés: 061 268-0183;

posta@zsido.com

Hetiszakasz

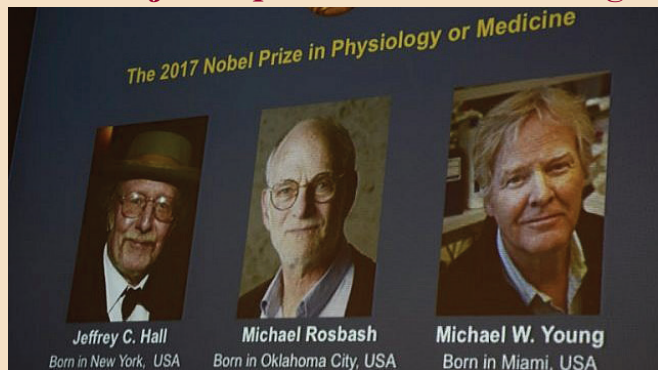
Isten megteremti a világot

Szakaszunk – *Brésit* (1Mózes 1:1–6:8.) – leírja a világteremtés történetét, az ősi zsidó fel fogás szerint. Egyúttal – Rási kommentárja szerint – ez a zsidó nép „telekkönyve” *Erec Jiszráélra*, a zsidóság isteni örökségére. A szakasz leírja az első

emberpár, Ádám és Éva bűnbeseését, kiűzetését az Éden kertjéből és az emberi civilizáció első lépéseit a mezőgazdaság, állattenyésztés, a szerszámkészítés és zene terén. A szakasz Noé születésével zárul, aki a következő szakasz főhőse lesz.

Zsidó híradó

Nobel-díjat kapott a zsidó neurológus

Michael Rosbash, az Egyesült Államokbeli Brandeis Egyetem kutatója, akinek a szülei a náci Németországból menekültek el, két társával együtt kapta a orvostudományi Nobel-díjat. A most 74 éves Rosbash társaival, a 72 éves Jeffrey Hall-lal és a 68 éves Michael Younggal a napi bioritmust szabályozó gén felfedezéséért kapták meg a leg-rangosabb tudományos elismerést.

„Felfedezéseik megmagyarázzák, hogyan igazítják biológiai ritmusukat a növények, az állatok és az emberek a földi változásokhoz... Sikeresen meglesniük biológiai óránkat, és megvilágítani belső működését.” A felfedezések jelentősége mellett a Nobel-bizottság azt is kiemelte, hogy a három kutató „rávilágított a megfe-

lelő alvási higiénia fontosságára”.

Rosbash 1974-ben kezdett dolgozni a Brandeis Egyetemen. „A ma reggeli váratlan bejelentés minden bizonynyal hatással volt a napi ritmusomra. ... Hálás vagyok a Brandeis-beli kollégáimnak, valamint az itteni, nem mindennapi légkörnek, mely lehetőséget ad a kutatóknak arra, hogy kötöttségek nélkül végezzék munkájukat, ám egyben bevonja a diákokat is a felfedezések folyamatába. Ez egy nagyon különleges – talán teljesen egyedi – egyetem.”

Rosbash szülei 1938-ban menekültek Németországból Amerikába. Apja kántor volt Massachusettsben, nem messze a Brandeis kampuszától. Rosbash korábban is részesült már magas rangú elismerésben.

A világ, ami értem teremtett

A földön élő összes ember egy valakinek a leszármazottja. Bölcsseinket már régóta foglalkoztatja, hogy a mi életünk vonatkozóan ennek mi a valódi jelentősége.

A Talmud több választ is kínál erre. Először is azt, hogy minden ember, kivétel nélkül, egyenlő értékű. Másodszor azt, hogy ezzel a Tóra az élet értékét hangsúlyozza ki. „Bárki, aki egyetlen életet is kiolt, olyan, mintha a világot pusztította volna el; és bárki, aki csak egyetlen életet is megment, olyan, mintha a világot mentette volna meg.” Harmadszor az, hogy mindannyian egy őstől származunk, a teremtő Isten egységének a tükröződése is. Negyedszer annak a demonstrálása, hogy minden egyes emberben ott lappang a végtelen és korlátlan Isten sokszínűsége (bár minden egyes ember egy őstől származik, még sincsen köztük két egyforma).

Végül, és talán ennek van a legnagyobb jelentősége, az egyén erejét hangsúlyozza. A Talmud azt mondja: „Minden embernek kötelessége elmondani: „A világ értem lett teremtve.” Ahogy a Tóra is tanítja, Isten hat

nap alatt teremtette mind a fizikai, mind a spirituális világot, az időt és a teret, az anyagot és az energiát, a vizet és a földet, a csillagokat, a fákat és az állatokat, valamint az első embert (akit azt követően nővé és férfit választott szét), akinek azt mondta: „Ez mind azért van, hogy téged szolgáljanak”

Azaz Ádámot – a név jelentése héberül ember – és egyben minden további embert is, hiszen ebben az Isten teremtette végtelen potenciálú világban minden egyes ember, a maga módján, a világ középpontja.

A történelmet ismerve mindannyian világosan látjuk, hogy milyen ereje van egyetlen embernek és mennyi rosszat is tud művelni, ha kellően elszánt.

Ám sosem szabad elfelejteni a lényegét, amit a Tóra tanít: a jó ereje végtelenszeresen felülmúlja a gonosz képességeit és lehetőségeit. Mondjuk ki hangosan, hogy ennek szellemében alkítsuk a világot jóvá, Isten lakhelyévé: „A világ értem lett teremtve.”

**Kovács Kristóf rabbinövendék
cikke Yanki Tauber írása
nyomán**

A hét témái: Október 16-19.

Hétfő:	• Kép és emberábrázolás tilalma a zsidóságban • Mikor kell kompromisszumot kötnünk?
Kedd:	• Salamon és a Jeruzsálemi Szentély – történelmünk csúcspontja • Létezik-e uniszex ruha a zsidó jog szerint? – Az öltözködés szabályai
Szerda:	• Létezik-e jó és rossz? • „A szívárvány szövetsége” Noach (1Mózes 9.)
Csütörtök:	• Talmud Bráhot traktátus • A nagy középkori zsidó filozófusok

ZSISZ
ZSIDÓ TUDOMÁNYOK
SZABADEGYETEME
www.zstsz.hu

ZSIDÓ TUDOMÁNYOK SZABADEGYETEME

Tanulj velünk te is!

EMIH
Egyesült Magyarországi
Zsidó Intézet

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 15:40: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károlyi krt. 20.)

Péntek: 17:00: *Hogyan éljünk túl, haelönt, „a megélhetés özönvize”?* (Oberlander Báruchelódása);

18:00: *Minchá* délutáni ima, *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8:45: Hetiszakasz-tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*

17:20: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás

18:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

„Csak egy szakállas zsidó a sok közül..”

Szeretném megjegyezni, hogy nem vagyok haszid. A családom Litvániából származik, hagyományaink a *mitnágéd* irányzathoz kötnek, hiszen őseim a haszid mozgalom ellenzőihez tartoztak. Édesanyám a litvániai Kovnóban született, édesapám a lengyelországi Lomzában. Ő a híres szlobodkai jesivában tanult, ami a háborút megelőző években Kovnó egyik külvárosában működött.

Édesapám az első világháború alatt, 1916-ban települt át az Egyesült Államokba, később édesanyám és három testvérem is követte. Először Cantonban, Ohióban lett rabbi, majd Bridgeportban, Connecticutban. Ez utóbbi pozícióját egészen nyugdíjba vonulásáig megtartotta, amikor Izraelbe költözött.

A Cantonhoz és Bridgeport-hoz hasonló kisvárosokban felőni kihívást jelentett. Mi voltunk a kisebbség kisebbsége, hiszen a lakosság nagy többsége nem volt zsidó, a zsidók közül pedig csak nagyon kevesen éltek a Tóra előírásai szerint. Állami iskolába jártam, ahol főleg olasz és ír gyerekek tanultak. Nagyon kellett igyekezniem, hogy barátokra leljek.

1938-ban beiratkoztam a Torah Vodaas jesivába, ahol hat évet töltöttem. Rabbivá avattak. Ezt követően egy zsidó iskolában tanítottam, majd rabbi állást szereztem Hartfordban, Connecticutban, később Saratoga Springsben New York államban, majd Far Rockawayben, ahol az elmúlt 60 évet töltöttem.

Rabbiként bekapcsolódtam az Iggud HaRabbonim nevű, rabbinikus ernyőszervezet munkájába. Ez egy hagyományos értékrendű ortodox szervezet, mely rendre konzervatív álláspontra helyezkedik a zsidó életet érintő kérdésekben, például abban, hogy ki számít zsidónak. Ez a téma különösen fontos volt a néhai lubavicsi Rebbének, és emiatt kerültem vele kapcsolatba az ötvenes évek végén. Nagy

hatású találkozó volt ez. Emlékszem, éjjel egyre volt egyeztetve. Egy hatalmas, rendezett szobába kísérték be. A Rebbe egy asztal mögött ült. Nagyon nyugodt és barátságos volt, és személyes hangot ütött meg.

Ahogy mondtam, nem vagyok haszid, de a találkozó megindító és izgalmas volt. Ezzel

Raphael Pelcovitz rabbi, a Szforno kommentárjainak szakértője, a Far Rockawayben működő Kneseth Israel közösség vezetője 60. születésnapján. A beszámoló 2010-ben készült.

együtt, a Rebbe viselkedése miatt, nagyon kellemesen éreztem magam, és igazán élveztem a találkozót. A Rebbe rendkívül figyelmes, a világ folyását követő, nagy tudású ember volt. Természetesen Rebbe volt, de nem élt a világtól és a társadalomtól elzárva, nagyon is sok köze volt hozzá. Egy olyan rejtélyes képességgel bírt, melynek következtében mindenki kényelmesen érezte magát a jelenlétében. Így a beszélgetések könnyed hangulatban teltek, nem voltak kínos csendek, folyamatos volt a párbeszéd.

Bár a Rebbe minden idejét az otthonában, az irodájában vagy a jesivájában töltötte, nagyon is tisztában volt mindennel, ami a világban történik, mintha állandóan fontos megbeszéléseken és tanácskozásokon ült volna. Ez igen mély benyomást tett rám.

Abban az ügyben, amivel felkerestem, egy álláspontra helyezkedett az Iggud HaRabbonimal, és támogató-

sáról biztosított. Áldást is adott a munkánkra. Ezután azonban egy személyes kérdést tett fel az édesapámmal kapcsolatban. Édesapám 30. születésnapján volt Bridgeport rabbi. Ez idő alatt a Chábád mozgalom iskolát szeretett volna alapítani a városban. Mivel édesapám volt a főbbi, aki öt zsinagógáért fe-

gyon vallásos város, talán a legvallásosabb Izraelben. A Rebbe ezt mondta: „Azt hiszem, ez hiba.” Nagyon meglepődtem. A Rebbe itt ül Brooklynban és kijelenti, hogy rosszul döntött, amiért oda költözött... Megkérdeztem, hogy miért gondolja ezt. A választ sohasem felejtetem el.

„Édesapád egész életében rabbi volt Amerikában. Ő volt a közösségek spirituális vezetője. Bnéj Brákban azonban senki sem ismeri. Ő is csak egy szakállas zsidó a többi között.”

„A Rebbe szerint hol kellene élnie?” – kérdeztem.

„Azt gondolom, jobb lenne, ha egy olyan városban élne, mint Tel-Aviv, ahol fontos szerepe lenne a lakókörnyezetében. Bnéj Brákban senki sem adja meg neki azt a tiszteletet, ami egy fontos rabbit megilletne.”

Egy évvel később meglátogattam édesapámat. Nem akartam egyenesen elmondani neki, amit a Rebbétől hallottam, de láttam, hogy a Rebbének igaza volt. Édesapám boldogtalan volt, és éppen azért, amit a Rebbe mondott. Hihetetlen módon volt képes belelátni egy másik ember életébe, akivel sohasem találkozott, csak telefonon beszélt.

Raphael Pelcovitz rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

HETI GONDOLAT

SZILÁNK ZSUZSA,

A Maimonidész Kéttannyelvű Gimnázium operatív igazgatója

„Neveld az ifjút a maga útja szerint!” Már a tanév első hónapjának minden napján a saját szememmel látom, hogy ennél fontosabb és értékesebb gondolatot, ami ilyen közel van a munkámhoz, talán nem is lehetne találni. Mottónk mélyebb értelmét, mondanivalóját, nap, mint nap megtapasztalom a gimnáziumban tanuló diákok körében.

Kóser konyha

Sült paprika

Párve, glutén- és tojásmentes

4 piros kaliforniai paprika

1 ek. olívaolaj

1 ek. citromlé

1 fokhagyma összetörve

Só és bors ízlés szerint

1 ek. felaprított petrezselyem
vagy koriander

1 szelet erős paprika
(opcionális)

A paprikákat megmossuk, félbevágjuk, és vágott felükkel lefelé sütőpapírral bélelt tepsire helyezzük. Magas hőfokon addig sütjük, amíg a héjuk felhólyagosodik (vigyázzunk, mert könnyen megég). Ekkor kivesszük a sütőből, és pár perc hűlés után lehúzzuk a paprikák héját. A paprikák húását nagyjából ujjnyi széles szeletekre vágjuk és tálba tesszük. Hozzáadjuk a többi hozzávalót, óvatosan, nehogy összetörjük a paprikaszleteket, összekeverjük. Tálalhatjuk melegen, előétel kiegészítőjeként vagy hidegen, salátának is. Aki szereti a csípőset, egy szelet erős paprikával teheti csípőssé ezt a salátát.

A rabbi válaszol

Ma még szent, holnap szemét?

Az ünnepi csokor sorsa az ünnep után

Kedves rabbi!

Mi a teendő ünnep után az ünnepi csokorral? Ki lehet dobni a szemétkébe egyszerűen?

Salamon

Kedves Salamon!

A micvákra használt tárgyak két csoportba oszthatóak. Vannak, melyek önmagukban is szentek, pl. tfilin vagy mezuzá, melyben több fejezetnyi tórai szöveg van. Annyira, hogy ha pl. a tfilin a tokja nélkül esik a földre, akkor még böjtölni is szoktak egy napot miatta (*Mágén Avrahám* 44:5.), vagy cödákát adni, a böjtöt kiváltva (*Nité Gávriél, Bar micva* 57. fejezet). Ezért ezeket, ha elhasználták, akkor ugyanúgy, mint az elrongyolódott szent könyveket, el kell temetni (*Sulchán áruch* OC 154:5., *Mágén Avrahám* uo. 9.): ehhez általában először *gnizában* (*sémesz* a magyar *jid-disben*) összegyűjtik őket, majd a temetőben megfelelő módon eltemetik (lásd *Gut sábesz* magazin 19. évfolyam 6-7. szám, *Ha elégett egy Tóratekeres* címmel).

Ezzel szemben vannak olyan tárgyak, melyek csak addig képviselnek szentséget, míg a micvára használjuk őket, pl. az ünnepi csokor vagy a Tórában (*4Mózes* 15:38.) előírt négyzetes ruha és a *cicit*, vagyis a négy sarkán lógó rojtok. Ezeket a micva ideje alatt nem szabad más célra használni, pl. a rojtokkal valamit átkötni, mert az megszegyeníti a micvát (*SÁ* uo. 21:1.). De a *Sulchán áruch* (uo.) azt mondja, hogy ha a rojtok lesza-

kadtak a ruháról, akkor már ki szabad dobni őket a szemétkébe, mert önmagukban nem szentek.

A Rómá ugyanitt idéz egy másik véleményt, mely ezzel el-lentétben azt mondja, hogy bár nem kell a leszakadt rojtokat eltemetni, mégsem szabad megszegyenítően bánni velük, pl. undorító helyre kidobni őket. „Azonban arra, aki szigorúan veszi és tökéletesen teljesíti a micvákat és mégis eltemeti őket, jöjjön áldás.” Ehhez hasonlóan az ünnepi csokor fűzfa ágáról azt írja a *Sulchán áruch* (uo. 664:8.) ki szabad dobni, de rálépni semmiképpen nem szabad. Ugyanígy nem szabad a szukkát fedő *szchácho*t olyasmire használni, ami a korábbi micvára nézve tiszteletlen (*Turé záháv* uo. 21:2.).

Askenázi zsidókra mindenképpen a Rómá véleménye vonatkozik, vagyis az ünnepi csokor részeit vagy az *Árává* fűzfát, amit Hosáná rábákor a földhöz csapkodunk (*Misná brurá* uo. 28.), ki lehet dobni, de tilos megszegyeníteni. A gyakorlatban az az elterjedt szokás, hogy semelyik részét nem dobják ki, hanem felhasználják.

Pl. vannak, akik betegség esetén *szgulának* használják, és a betegágy mellé tesznek belőle pár levelet. Mivel korábban micvára használták, ez biztosan felgyorsítja vagy megerősíti az Istentől érkező gyógyulást (*Nité Gávriél, Árbáá minim* 61:1.). Mások újabb micvákhoz használják fel, pl. Peszách előtt bedobják a

maceszsütő kemencébe (*Rómá* uo. 664:9.), vagy ezzel égetik el a *chomécot* (*SÁ* RSZ 445:12.).

A mirtusz ágat szokás ünnep után a *beszámim*hoz, a szombat kimenetelét jelző Hávdlánál használt illatos fűszerhez tenni (*SÁ* uo. 297:4., *RSZ* uo. 6.). [Ahogy írtuk, az ünnep alatt a csokrot nem szabad a micván kívül másra használni, így a mirtuszt se szolgatjuk (*SÁ* uo. 653:1.). Az etrog, melynek fő felhasználása az evés, elvileg szolgatható az ünnep alatt, de jobb azt is elkerülni mert kérdéses, hogy az ünnep alatt kell-e mondani áldást a jó illatára (*SÁ* uo.).]

Az etrogból sokan lekvárt főznek. Édesanyám is így tett: az etrog dzsemből először mindig Tu bisvátkor, a fák újjévén ettünk (lásd még *Nité Gávriél, Purim* 5:6.). Megjegyzendő, hogy apósom, a milánói Mose Lázár rabbi, aki már több mint 50 éve jár a lubavicsi Rebbe kérésére az olaszországi Calabriaiba etrogot szüretelni, úgy véli, hogy nem ajánlott az etrogot fogyasztani, mert manapság rengeteg vegyszerrel kezelik őket. Mások szerint azonban ennyi idő alatt eltávozik a gyümölcsből a mérgező anyag.

Ha mégis kidobjuk a csokornak valamelyik részét, figyeljünk rá, hogy elegendő tegyük a Rómá utasításának, és pl. becsomagolva tegyük a szemétkébe, elkülönítve a méltatlan közegtől (lásd *Máhári Steif* responsum 276. fejezet).

Üdvözlettel:
Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**

Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**

Dénes Anna, Kovács Kristóf

Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**

ISSN 1416-4604

EMIH

EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG